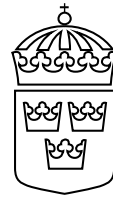

Regeringens skrivelse

2023/24:63

Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden 2023

Skr.
2023/24:63

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 25 januari 2024

Ulf Kristersson

Elisabeth Svantesson
(Finansdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogörs för verksamheten i Internationella valutafonden (IMF) 2023 och regeringens prioriteringar för arbetet i institutionen.

Skrivelsen behandlar IMF:s övergripande bedömning och policyrekommendationer gällande den internationella utvecklingen. Vidare beskrivs institutionens arbete med övervakning, utlåning och kapacitetsutveckling för att främja ekonomisk utveckling och finansiell stabilitet. Även IMF:s resurssituation och frågor om medlemsländernas inflytande och styrning av institutionen behandlas.

Avslutningsvis redogörs för viktiga framtida frågor för institutionens verksamhet.

Innehållsförteckning

1	Skrivelsens bakgrund och fokus	3
2	IMF:s bedömning av internationell ekonomisk och finansiell utveckling	4
3	IMF:s övergripande policyrekommendationer.....	5
4	Inriktningen på IMF:s arbete.....	6
4.1	IMF:s övervakning	6
4.1.1	IMF:s metoder för övervakning.....	6
4.1.2	IMF:s bedömning av ekonomin i euroområdet och Europa.....	7
4.1.3	IMF:s bedömning av Sveriges ekonomi	8
4.2	IMF:s utlåning	9
4.2.1	Pågående utlåning.....	9
4.2.2	IMF:s utlåning till Ukraina.....	10
4.2.3	Vidareutlåning av särskilda dragningsrätter.....	11
4.2.4	Riksbankens deltagande i IMF:s finansieringslösning för avskrivning av Somalias skuld.....	11
4.3	IMF:s kapacitetsutveckling	12
5	Resurser, inflytande och styrning.....	12
5.1	Resurser och inflytande	12
5.2	Sveriges andel av IMF:s resurser	13
6	Viktiga framtida frågor i IMF	14
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 januari 2024.....	16

Riksdagen har i ett tillkännagivande anfört att det finns behov av en regelbunden skrivelse i vilken regeringen redovisar arbetet med frågor som rör finansiell och monetär stabilitet inom Internationella valutafonden (IMF) och andra internationella finansiella institutioner (bet. 2016/17:FiU22 punkt 1, rskr. 2016/17:186).

Regeringen har i tidigare skrivelser redovisat verksamheten i de internationella finansiella institutionerna för 2003, 2004 och 2008–2015 (skr. 2004/05:54, skr. 2009/10:153, skr. 2011/12:154, skr. 2013/14:139 och skr. 2015/16:145). Från och med 2018 redogör regeringen vartannat år för arbetet inom IMF (skr. 2017/18:52, skr. 2019/20:66 och skr. 2021/22:87) och vartannat år för arbetet inom såväl IMF som andra internationella finansiella institutioner (skr. 2018/19:35, skr. 2020/21:76 och skr. 2022/23:51).

Regeringen har även i andra sammanhang lämnat information till riksdagen på det aktuella området, bl.a. i samband med IMF:s och Världsbanksgruppens vår- och årsmöten.

Vidare har regeringen i skrivelsen Resultatskrivelse om utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd genom multilaterala organisationer lämnat en samlad redovisning av resultat och svenskt arbete i multilaterala organisationer, som är aktiva inom internationellt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd, och som finansieras inom biståndsramen (skr. 2019/20:91 och skr. 2021/22:236).

I denna skrivelse redovisar regeringen verksamheten i IMF under 2023. Skrivelsen behandlar frågor om IMF utifrån riksdagens tillkännagivande, dvs. institutionens arbete med frågor som rör finansiell och monetär stabilitet, övervakning och analys av den ekonomiska utvecklingen, institutionens utlåning och resurssituation samt inflytandet i och styrningen av institutionen.

Skrivelsen är inriktad på frågor och insatser som har varit av särskild betydelse för IMF under redovisningsperioden. Vidare redogörs även för regeringens prioriteringar för institutionens arbete. Regeringen verkar i alla relevanta sammanhang för att uppnå sina prioriteringar, men varje enskild åtgärd som regeringen har vidtagit för att driva sina prioriteringar redovisas inte i skrivelsen.

I skrivelsen redogör även regeringen för åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande om ersättning för Riksbankens deltagande i IMF:s finansieringslösning för avskrivning av Somalias skuld till IMF (bet. 2023/24:FiU19, rskr. 2023/24:31), se avsnitt 4.2.4.

Faktauppgifterna i skrivelsen har hämtats från IMF:s offentliga redovisningar och rapporter eller genom direktkontakt med institutionen. I skrivelsen uttrycks IMF:s utlåning i svenska kronor. De belopp som anges i skrivelsen utgår från Riksbankens växelkurser den 2 januari 2024.

2 IMF:s bedömning av internationell ekonomisk och finansiell utveckling

I skrivelsen Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt regionala utvecklings- och investeringsbanker 2021 och 2022 redogjordes för den globala ekonomiska och finansiella utvecklingen under 2022. I detta avsnitt behandlas därför framför allt utvecklingen 2023 och prognoser för 2024. Informationen om det ekonomiska läget bygger i huvudsak på IMF:s rapporter World Economic Outlook och Global Financial Stability Report från oktober 2023.

Den globala ekonomiska återhämtningen efter pandemin och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har varit ojämn och gått långsamt. Det kan förklaras dels av långvariga konsekvenser av pandemin och ökad geopolitisk fragmentering, dels av åtstramningen av penningpolitiken och en återhållsam finanspolitik. IMF bedömde i sin prognos från oktober 2023 att global BNP skulle växa med 3,0 procent 2023 och 2,9 procent 2024, vilket är lägre än det historiska genomsnittet på 3,8 procent. Bedömningen är i linje med prognosen från april 2023 (se tabell 2.1). Den globala inflationstakten bedömdes vara fortsatt hög 2023, även om den hade fallit tillbaka under året. Minskningen av inflationstakten berodde framför allt på lägre energipriser, men också på lägre livsmedelspriser. Även kärninflationen har fallit, men i en långsammare takt.

Den ekonomiska utvecklingen i USA var överraskande stark under det andra kvartalet 2023, samtidigt som euroområdets tillväxt var svagare än väntat, trots återhämtningen inom turismen i södra Europa. Arbetslösheten var mycket låg både i USA och i euroområdet. Amerikanska hushåll fick i samband med pandemin direktstöd i större omfattning än hushåll i euroområdet, samtidigt som de i mindre utsträckning påverkades av ökade energipriser. Hushållens konsumtion i USA har därför utvecklats starkare än i euroområdet. Det ackumulerade överskottssparandet, dvs. skillnaden mellan det normala sparandet och ett tillfälligt högre sparande, har börjat minska efter pandemin. Det är särskilt tydligt i USA, vilket i kombination med den åtstramande penningpolitiken bedömdes dämpa hushållens konsumtionsutrymme framöver. I euroområdet väntades tillväxten inom tjänstesektorn, efter en återhämtning inom turismsektorn, sakta in. IMF bedömde att detta i kombination med en dämpning av aktiviteten inom de mer räntekänsliga sektorerna i tillverkningsindustrin kommer att leda till en fortsatt avmattning i euroområdet.

Den kinesiska ekonomin utvecklades starkt under inledningen av 2023, främst till följd av avskaffandet av strategin om nolltolerans mot covid-19. Tillväxten avtog dock redan under andra kvartalet och den ekonomiska aktiviteten dämpades till följd av fortsatta problem inom fastighetssektorn. Den svaga totala efterfrågan på kinesiska varor och tjänster har i kombination med sjunkande energipriser också bidragit till att inflationen blivit mycket låg. Tillväxten i Kina bedömdes sammantaget bli något svagare både 2023 och 2024 jämfört med prognosen i april 2023.

I tillväxt- och utvecklingsekonomier har den ekonomiska återhämtningen generellt varit svag, särskilt i låginkomstländer, vars tidigare ekonomiska svårigheter förvärras av högre räntor och försvagade valutor.

Hushållens konsumtion har återhämtat sig långsammare än i avancerade ekonomier bl.a. på grund av mer långvariga restriktioner med anledning av pandemin, svagare skyddsnet, och färre stödåtgärder riktade till hushåll. IMF har marginellt reviderat ned sin tillväxtprognos för tillväxt- och utvecklingsekonomier 2024, bl.a. till följd av en svagare tillväxt i Kina.

Tabell 2.1 Prognoser för BNP-tillväxt

Procent

	2023	2024
Världen	3,0 (2,8)	2,9 (3,0)
USA	2,1 (1,6)	1,5 (1,1)
Euroområdet	0,7 (0,8)	1,2 (1,4)
Kina	5,0 (5,2)	4,2 (4,5)
Avancerade ekonomier	1,5 (1,3)	1,4 (1,4)
Tillväxt- och utvecklingsekonomier	4,0 (3,9)	4,0 (4,2)

Anm.: Prognos från april 2023 anges inom parentes.

Källa: Internationella valutafonden april och oktober 2023.

IMF bedömer att riskerna för en svår ekonomisk nedgång har minskat. Risker som enligt institutionen kan komma att påverka den ekonomiska aktiviteten framöver är bl.a. utvecklingen inom den kinesiska fastighetssektorn, mer volatila råvarupriser på grund av störningar kopplade till geopolitik och klimatförändringar, kärminflationen, som kan förbli hög under längre tid eller falla snabbare än väntat, stramare finansiella förhållanden med fallande tillgångspriser som följd, ökande problem i högt skuldsatta länder och geopolitisk fragmentering.

Vidare bedömer IMF att det även fortsättningsvis finns risker för den globala finansiella stabiliteten. Institutionen framhåller bl.a. att genomslaget av räntehöjningar kan medföra återbetalningssvårigheter för företag och bolånetagare, sjunkande bostadspriser och att kommersiella fastighetsbolag får svårare att refinansiera sina skulder. IMF bedömer att bankerna kommer att bära kostnaderna i form av högre kreditförluster. IMF anser att bankerna överlag har gjort förebyggande avsättningar för att hantera ytterligare konkurser och att reserveringarna för kreditförluster är tillräckliga för att täcka nödlidande lån i flera länder. IMF framhåller vikten av att centralbanker fortsätter att agera beslutsamt för att minska inflationen utifrån landspecifika förutsättningar. Institutionen konstaterar även att de finansiella marknaderna är känsliga för störningar, såsom en fördjupad fastighetskris i Kina.

3 IMF:s övergripande policyrekommendationer

IMF ser återkommande över medlemsländernas ekonomiska situation och politik samt lämnar specifika policyrekommendationer till enskilda länder, s.k. artikel IV-rapporter (se avsnitt 4.1.1). Konsultationer genomförs också

för regioner, bl.a. euroområdet. Utöver dessa rapporter lämnar IMF övergripande rekommendationer om lämpliga åtgärder för att hantera ekonomiska och finansiella utmaningar i s.k. flaggskeppsrapporter. Under 2023 präglades institutionens policyrekommendationer av de globala ekonomiska effekterna till följd av Rysslands invasion av Ukraina.

IMF anger i sina policyrekommendationer att det är prioriterat att minska inflationen. En åtstramande penningpolitik bör föras till dess att inflationsmålen är uppnådda. Finanspolitiken bör inriktas på att skapa större budgetutrymme för investeringar och för att möta framtida kriser. Stöd som inte är riktade till utsatta grupper bör fasas ut för att dämpa inflationen. IMF betonar vidare vikten av att ha beredskap att möta finansiell oro som kan uppstå till följd av en stramare penningpolitik.

IMF framhåller behovet av reformer för att främja ekonomisk tillväxt. Strukturella reformer kan både öka tillväxten och påskynda den gröna omställningen. Arbetsmarknadsreformer som ökar arbetskraftsutbudet är enligt institutionen bl.a. viktiga för att minska ojämlikhet. Ett välavvägt genomförande av strukturella reformer som ökar produktiviteten och investeringar kan enligt IMF:s analys öka tillväxten i tillväxt- och låginkomstländer med totalt upp till 8 procent under 4 år.

IMF framhåller även den kostnad som en ökad fragmentering av världsekonomin kan innebära, främst på grund av minskad handel. Under 2022 infördes enligt institutionen nästan 3 000 handelsrestriktioner globalt. IMF bedömer att en ökad ekonomisk fragmentering kan leda till ca 7 procent lägre global BNP per år, med en ännu större negativ påverkan på utvecklingsländer.

IMF anger i sina policyrekommendationer att den enskilt viktigaste åtgärden för att stödja världsekonomin är att Ryssland upphör med sitt krig mot Ukraina.

4 Inriktningen på IMF:s arbete

Övervakning, utlåning och kapacitetsutveckling utgör de centrala delarna av IMF:s arbete.

4.1 IMF:s övervakning

4.1.1 IMF:s metoder för övervakning

IMF:s övervakning syftar till att upprätthålla stabilitet och förebygga kriser i det internationella finansiella och monetära systemet. Enskilda länder utvärderas genom årliga artikel IV-konsultationer. IMF gör också särskilda utvärderingar av medlemsländernas finansiella sektorer. Utvärderingar av detta slag genomförs med olika frekvens i medlemsländerna, beroende på bl.a. den finansiella sektorns storlek.

Regeringen anser att IMF fyller en viktig funktion genom att med en hög grad av integritet och oberoende, utvärdera och lämna rekommendationer om såväl enskilda länder som den globala ekonomin. Nästan samtliga av världens länder är representerade i institutionen, och dess exekutivstyrelse är därför ett lämpligt forum för att utvärdera och diskutera länders ekonomiska politik. Det är viktigt att IMF ständigt anpassar sin verksamhet och kompetens till förändringar och utmaningar i världsekonomin.

4.1.2 IMF:s bedömning av ekonomin i euroområdet och Europa

IMF genomför varje år en artikel IV-konsultation för euroområdet. I den senaste konsultationen, som genomfördes i juli 2023, bedömde institutionen att det på kort sikt är prioriterat att få ner inflationen till inflationsmålet, samtidigt som den finansiella stabiliteten bevaras. Det innebär en fortsatt åtstramning av framför allt penningpolitiken, men även finanspolitiken. Enligt IMF är det mycket viktigt att förbättra insynen i bankernas finansiella ställning, främst genom noggrann tillsyn och kontroll av hur tillgångar värderas, likviditet, finansieringsstruktur och exponeringar mot fastighetsmarknaderna. De viktigaste utmaningarna på medellång sikt är att säkerställa finanspolitisk hållbarhet och att uppnå åtaganden på klimatområdet, samtidigt som handeln stärks. En ytterligare utmaning är att bemöta en strukturellt svag produktivitetstillväxt, bl.a. genom att genomföra reformer och investeringar inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens som upprättades för att stödja EU:s ekonomiska återhämtning efter pandemin.

IMF har även gjort en bedömning av den europeiska ekonomin som helhet i rapporten Regional Economic Outlook for Europe från november 2023. Institutionen bedömer i rapporten att Europa framgångsrikt har hanterat de senaste årens utmaningar kopplade till pandemin och höga energipriser till följd av Rysslands invasion av Ukraina. BNP för Europa bedömdes växa med 1,3 procent 2023 och 1,5 procent 2024. Den framtida utvecklingen bedöms dock vara mycket osäker. IMF framhåller att riskerna för att tillväxten blir lägre än vad som prognostiserats dominerar och innefattar bl.a. risken för stagflation, dvs. ett scenario med högre inflation och stagnerande tillväxt, ytterligare råvaruprisstörningar eller långvarigt hög kärninflation som kan leda till stramare penningpolitik och lägre tillväxt. IMF bedömer att det är mycket viktigt att, utifrån varje lands specifika förutsättningar, behålla en åtstramande penningpolitik för att inom en rimlig tid nå uppsatta inflationsmål. Finanspolitiken bör enligt institutionen vara återhållsam, och inriktad på att återuppbygga buffertar och understödja penningpolitiken. Makrotillsynen bör säkerställa att stabilitetsriskerna bevakas och begränsas. Strukturella åtgärder bedöms vara avgörande för att uppnå en hög, grön och jämnt fördelad tillväxt.

4.1.3 IMF:s bedömning av Sveriges ekonomi

IMF:s senaste artikel IV-konsultation avseende Sverige genomfördes i januari 2023 och behandlades i institutionens exekutivstyrelse i mars samma år. I samband med konsultationen publicerades även en särskild utvärdering av den finansiella sektorn. I rapporten framhöll institutionen att återhämtningen i svensk ekonomi efter pandemin var stark, men att det finns en risk att utvecklingen vänder mot recession. BNP-tillväxten för 2023 väntades vara svagt negativ och inflationen något avtagande. Ekonomin väntas på medellång sikt gradvis återhämta sig och inflationen falla mot inflationsmålet på 2 procent. Prognosen är dock mycket osäker.

Enligt IMF var finanspolitiken något åtstramande 2023, vilket stöttar penningpolitiken på lämpligt sätt mot bakgrund av den höga inflationen. Finanspolitiken behöver däremot regelbundet ses över för att också framöver anpassas till den ekonomiska utvecklingen och inflationstrycket. De s.k. automatiska stabilisatorerna, dvs. mekanismer som upprätthåller respektive håller nere offentliga utgifter vid en konjunkturedgång eller en konjunkturuppgång, behöver fortsätta att få verka och finanspolitiska åtgärder kan behöva justeras. IMF framhåller att tillfälliga stödåtgärder på energiområdet bör vara mer träffsäkra och fasas ut när energipriserna blir lägre. När inflationen stabiliseras skulle en successiv återgång till över-skottsmålet, dvs. att inte korrigera underskottet i närtid, kunna frigöra medel som kan användas till att öka utgifter kopplade till grön omställning och högre tillväxt, eftersom Sverige i dagsläget har ett stort finanspolitiskt utrymme. Enligt IMF skulle dessa åtgärder delvis kunna finansieras genom en gradvis höjning av fastighetsskatten. Institutionen bedömer vidare att pensionsreformen som innebär att pensionsåldern kopplas samman med förväntad livslängd ytterligare bidrar till att förbättra den offentliga skuldsättningen på lång sikt. Därtill anser IMF att sänkt skatt på arbete är önskvärt för att öka sysselsättningen.

IMF bedömer att den snabba penningpolitiska åtstramningen har varit välmotiverad för att motverka den höga inflationen, men att ytterligare åtstramningar ändå kan behövas. För att säkerställa den finansiella stabiliteten bör bankernas exponering mot hushåll och den kommersiella fastighetssektorn övervakas noga och insamlingen av relevant statistik över skulder och tillgångar förbättras. Därutöver bör högre kapitalkrav för banker med exponering mot kommersiella fastigheter övervägas, och verktygen för makrotillsyn utökas.

Enligt IMF behövs strukturella reformer som syftar till att åtgärda långvariga brister på arbets- och bostadsmarknaderna, minska utbildningsklyftor och öka utrikes föddas sysselsättning. Institutionen anser dessutom att det behövs en översyn av regelverket för konkurser. IMF anser även att en uppgradering av elnätet mellan södra och norra Sverige skulle bidra till en stabil och säker elförsörjning för hushåll och företag. Institutionen bedömer också att Sveriges ambitiösa klimatmål kommer att kräva både betydande insatser och finansiering.

Regeringen delar IMF:s bedömning att finanspolitiken behöver stödja penningpolitiken för att minska inflationen och säkerställa finansiell stabilitet. Att få ner inflationen är av högsta prioritet, samtidigt som de mest utsatta hushållen och företagen behöver skyddas. Regeringen instämmer även i bedömningen av vikten av att underlätta för grön tillväxt.

Regeringen anser i likhet med IMF att den kommersiella fastighetssektorn kan utgöra en betydande risk. Regeringen delar även bedömningen att hushållens höga skuldsättning utgör en risk. En kommitté har tillsatts för att göra en översyn av låntagarbaserade makrotillsynsåtgärder (dir. 2023:53).

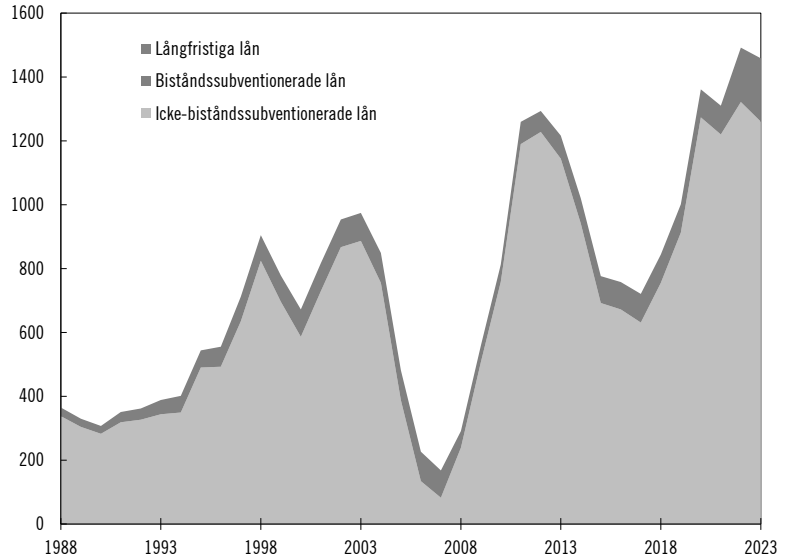
Regeringen delar IMF:s bedömning att det är centralt att åtgärda de strukturella hinder som präglar bostadsmarknaden, och att successivt öka byggandet för att minska det nuvarande underskottet av bostäder. Regeringen avser bl.a. att genomföra regelförenklingar för att öka bostadsbyggandet och för att tillgängliggöra mer byggbar mark. Genom långsiktigt goda och förutsägbara villkor kan viljan att investera i, samt äga och förvalta bostäder, öka. En utredning har tillsatts med uppdrag att bl.a. se över reglerna om ändring av presumtionshyror (dir. 2023:92). Förändringar i skattesystemet måste hanteras varsamt och göras utifrån ett långsiktigt perspektiv. Skatter kopplade till bostäder har ett stort genomslag på hushållens ekonomi och efterfrågan, vilket också påverkar den aggregerade ekonomiska tillväxten.

Regeringen delar IMF:s bedömning att det är angeläget att stötta lågutbildades och utrikes föddas väg in på arbetsmarknaden. Medel har därför avsatts för fler utbildningsplatser och åtgärder för en effektivare arbetsmarknadspolitik. Regeringen har även avsatt medel för åtgärder för att stärka undervisningen i svenska för invandrare (sfi) och har genomfört nödvändiga regeländringar för att införa etableringsjobb för att bl.a. förbättra nyanländas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det är viktigt att öka incitamenteten till arbete genom skattesänkningar för framför allt låg- och medelinkomsttagare, reformering av bidragssystem och aktivitetskrav för försörjningsstöd. Regeringen delar IMF:s bedömning att en stabil och säker energiförsörjning till hushåll och företag är viktig för ekonomisk utveckling.

4.2 IMF:s utlåning

4.2.1 Pågående utlåning

I slutet av november 2023 hade IMF utestående lån om ca 1 505 miljarder kronor, varav ca 16 procent utgjordes av subventionerade lån till låginkomstländer. Av den totala utlåningen avsåg ca 4,2 miljarder kronor långfristiga lån till länder för att åtgärda strukturella och långsiktiga utmaningar inom klimat- och pandemiberedskap, se diagram 4.1.

Diagram 4.1 IMF:s totala utestående utlåning (miljarder kronor) den 30 november 2023

Källa: Internationella valutafonden.

Efterfrågan på lån från IMF har under 2023 fortsatt att vara hög jämfört med utlåningen innan pandemin. Framför allt låginkomstländer har påverkats negativt av bl.a. höga livsmedels- och energipriser till följd av Rysslands invasion av Ukraina och större osäkerhet på de finansiella marknaderna. Under 2023 fattades beslut om nya eller utökade låneprogram för 31 länder. Vid utgången av november 2023 hade IMF:s totala utestående lån minskat med ca 33 miljarder kronor eller ca 2 procent jämfört med helåret 2022. Även taket för lån under General Resources Account, som begränsar hur mycket enskilda länder kan låna från institutionen, höjdes fr.o.m. mars 2023 och tolv månader framåt. Taket höjdes till motsvarande 200 procent av landets kvotresurser per år och 600 procent av landets kvotresurser under låneperioden (kvotresurserna motsvarar landets ägarandel i IMF). De ordinarie nivåerna för lånetaket uppgår till 145 respektive 435 procent.

Regeringens prioriteringar

Regeringen anser att IMF:s finansiella hållbarhet är en förutsättning för att institutionen ska kunna stödja utsatta medlemsländer. IMF bör bl.a. upprätthålla strikta villkor för utlåning för att bibehålla incitament för motgarländer att föra en ansvarsfull ekonomisk politik.

4.2.2 IMF:s utlåning till Ukraina

IMF har sedan Rysslands invasion av Ukraina stöttat landet på flera sätt. Ukraina beviljades under 2022 bl.a. nödlån för att möta de mest akuta finansieringsbehoven och mildra de ekonomiska konsekvenserna av invasionen. IMF:s exekutivstyrelse godkände under våren 2023 även ett

ordinarie låneprogram om fyra år, motsvarande 15,6 miljarder US-dollar. Programmet innehåller villkor om genomförande av strukturella reformer för Ukrainas återhämtning och uppbyggnad samt för landets närmande till EU. De ukrainska myndigheterna har gjort framsteg under programmet och ekonomin har visat sig mer motståndskraftig än väntat. Utöver ekonomiskt stöd bidrar IMF med övervakning och analys av landets ekonomi och med kapacitetsutveckling.

Skr. 2023/24:63

Regeringens prioriteringar

Regeringen anser att IMF har en viktig roll i att stödja Ukraina och bedömer att institutionens låneprogram fyller en viktig funktion, eftersom dessa även kan bidra till att tillgängliggöra resurser från andra aktörer.

4.2.3 Vidareutlåning av särskilda dragningsrätter

IMF kan tilldela medlemsländer särskilda dragningsrätter (SDR:er), som kan växlas till konventionell valuta. Växling sker mellan länder som deltar på en frivillig marknad för handel med SDR:er. Dragningsrätterna kan underlätta för länder med begränsad tillgång till internationella kapitalmarknader att bygga upp och diversifiera sin valutareserv samt minska sitt beroende av dyr inhemsk eller extern upplåning. Tilldelning av SDR:er är således framför allt ett viktigt likviditetstillskott för tillväxt- och låginkomstländer. Tilldelning sker i proportion till respektive lands ägarandel i IMF, vilket innebär att en majoritet av tilldelningarna tillfaller avancerade ekonomier. För att ytterligare stärka effekten av tidigare tilldelningar kan avancerade ekonomier, som inte har behov av sina dragningsrätter, låna ut dem genom IMF:s faciliteter för stöd till låginkomstländer och sårbara medelinkomstländer.

Regeringens prioriteringar

Regeringen anser att tidigare tilldelningar av SDR:er har inneburit ett viktigt likviditetstillskott för många länder. Dessa tilldelningar bör dock fungera som ett komplement till IMF:s ordinarie utlåning, och inte ersätta den utlåning som förenas med reformvillkor.

4.2.4 Riksbankens deltagande i IMF:s finansieringslösning för avskrivning av Somalias skuld

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om ersättning för Riksbankens deltagande i IMF:s finansieringslösning för avskrivning av Somalias skuld till IMF (bet. 2023/24:FiU19, rskr. 2023/24:31). Enligt tillkännagivandet bör regeringen tillse att medel överförs från statens budget till Riksbanken så att det tidigare beslutet om Riksbankens deltagande, som bedöms vara i strid mot förbudet mot monetär finansiering, korrigeras (bet. 2023/24:FiU19 s. 7). Regeringen beslutade den 14 december 2023 att ersätta Riksbanken för deltagandet i IMF:s finansieringslösning för avskrivning av Somalias skuld till institu-

tionen (UD2023/16409, UD2023/16947 och UD2023/17725). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

4.3 IMF:s kapacitetsutveckling

IMF tillhandahåller kapacitetsutveckling i form av tekniskt stöd och utbildning till medlemsländer. Verksamheten riktar sig till såväl utvecklingsekonomier och framväxande ekonomier som avancerade ekonomier. Under 2023 avsåg ca 14 procent av institutionens budget detta verksamhetsområde.

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) bidrar till IMF:s arbete med kapacitetsutveckling i låginkomstländer och vissa medelinkomstländer genom stöd till två av institutionens tematiska fonder. Den ena fonden, Revenue Mobilization Thematic Fund, ger stöd till åtgärder som avser skattepolitik och skatteförvaltning. Den andra fonden, Financial Sector Stability Fund (FSSF), stödjer länder i deras arbete att bedöma och hantera risker och sårbarheter i finansiella sektorer. Inom ramen för Sidas stöd till FSSF bidrar Riksbanken med teknisk kompetens. Sida och IMF har sedan 2021 en partnerskapsöverenskommelse för att skapa förutsättningar för ett mer utvecklat samarbete.

5 Resurser, inflytande och styrning

Det högsta beslutande organet i IMF är guvernörsstyrelsen. Sverige representeras av riksbankschef Erik Thedéen. Guvernörsstyrelsen har delegerat beslutsfattandet som rör institutionens löpande verksamhet och interna styrning till exekutivstyrelsen. Institutionens verksamhet leds av en verkställande direktör. Kristalina Georgieva har haft denna befattning sedan oktober 2019.

5.1 Resurser och inflytande

IMF:s ordinarie resurser (dvs. institutionens resurser exklusive de subventionerade låneresurserna inom fonden Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT) utgörs av både permanenta och temporära resurser. De permanenta resurserna består av s.k. kvotresurser och de temporära resurserna av lån i form av de s.k. nya lånearrangemangen, New Arrangements to Borrow (NAB), och bilaterala lån från vissa medlemsländer. Totalt motsvarar dessa tre resurser ca 983 miljarder SDR:er. Utlåningskapaciteten är dock lägre, ca 696 miljarder SDR:er, eftersom en del av resurserna avsätts till en buffert och eftersom vissa ekonomiskt svagare länders kvotresurser inte används för utlåning. IMF använder i första hand kvotresurserna för att finansiera utlåning till medlemsländer med betalningsbalansproblem. Om dessa inte räcker till för att möta lånebehovet kan de temporära resurserna användas, i första hand NAB och i andra hand de bilaterala lånen.

IMF ser regelbundet över sina kvotresurser. Medlemsländernas ägande och inflytande i institutionen baseras på ländernas respektive kvotandelar i institutionen. I december 2023 avslutades den 16:e kvotöversynen. Översynen resulterade i en höjning av kvoterna motsvarande 50 procent, utan någon förändring av medlemsländernas kvotandelar. Höjningen av kvoterna ska följas av en minskning av NAB och ersätta de bilaterala lånen, som löper ut i slutet av 2024. Det innebär att storleken på institutionens totala resurser och utlåningskapacitet inte förändras till följd av höjningen. För att kvothöjningen ska träda i kraft krävs godkännande av medlemsländer som tillsammans innehar motsvarande minst 85 procent av kvoterna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om godkännande av kvothöjningen.

Sveriges kvotandel uppgår till 0,93 procent. Sverige ingår i den nordisk-baltiska valkretsen som representeras av en gemensam styrelserepresentant. Sedan januari 2023 representerar Vitas Vasiliauskas från Litauen valkretsen i IMF:s exekutivstyrelse. Den nordisk-baltiska valkretsen har sammantaget 3,28 procent av kvoterna.

Regeringens prioriteringar

Regeringen anser att IMF ska ha tillräckliga resurser för att i ekonomiskt och finansiellt turbulenta perioder kunna främja finansiell och monetär stabilitet, och stödja länder att nå en positiv ekonomisk utveckling. Det är viktigt att det på de internationella finansmarknaderna finns förtroende för institutionens förmåga att hantera krissituationer. För att säkerställa en bred fördelning av bördor mellan medlemsländerna och förutsägbarheten i institutionens utlåningskapacitet, är det angeläget att de permanenta resurserna utgör den största delen av institutionens resurser, i stället för temporära resurser i form av frivilliga lån från medlemsländerna. En ökning av institutionens permanenta resurser till följd av den 16:e kvotöversynen skulle bidra till detta.

Regeringen bedömer att IMF:s ordinarie utlåningsresurser och temporära resurser sammantaget är tillräckliga på kort och medellång sikt.

Fonden PRGT bör ha tillräckliga resurser för att kunna stödja låginkomstländer, då dessa har drabbats särskilt hårt av bl.a. höjda livsmedels- och energipriser till följd av Rysslands invasion av Ukraina. Regeringen anser därför att det är viktigt att länder fullföljer sina beslutade åtaganden gentemot PRGT.

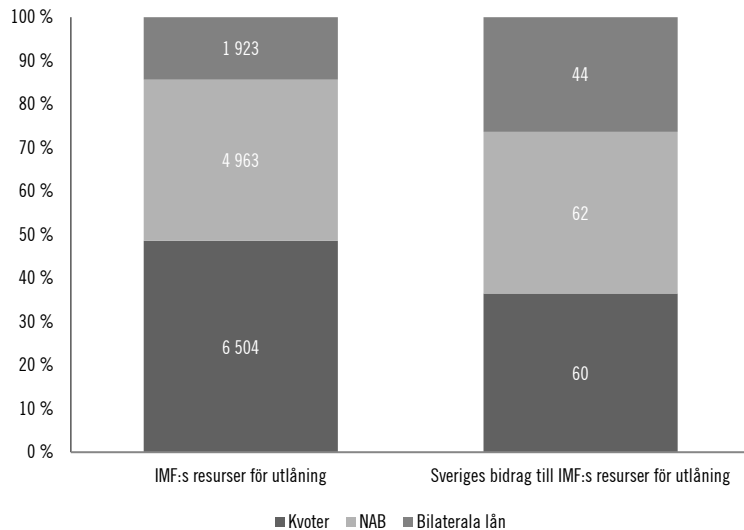
5.2 Sveriges andel av IMF:s resurser

Sveriges kvotresurser i IMF uppgår till ca 60 miljarder kronor. Sverige bistår även med frivilliga lån till IMF via NAB (motsvarande ca 62 miljarder kronor), och bilaterala lån (motsvarande ca 44 miljarder kronor), se diagram 5.1.

Utöver att bidra till IMF:s ordinarie låneresurser har Riksbanken ställt ut lånelöften till PRGT, efter beslut av riksdagen 2016 (se bet. 2015/16:FiU40, rskr. 2015/16:180), 2020 (bet. 2019/20:FiU57, rskr. 2019/20:347) och 2022 (bet. 2022/23:FiU8, rskr. 2022/23:32).

Sammantaget motsvarar lånelöftena från Riksbanken till fonden ca 16 miljarder kronor. I beslutet från 2022 godkände även riksdagen att Riksbanken får ingå avtal om lån till IMF för fonden Resilience and Sustainability Trust, förutsatt att budgetmedel anslås till fonden. Vidare har Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) ingått avtal om bidrag om totalt 300 miljoner kronor till PRGT under 2021–2023. Dessa resurser används för att subventionera räntan på lånen från fonden.

Diagram 5.1 IMF:s resurser för utlåning och Sveriges bidrag till dessa (miljarder kronor) den 31 december 2023

Källa: Internationella valutafonden.

6 Viktiga framtida frågor i IMF

IMF:s huvudsakliga uppdrag är att arbeta för att främja finansiell stabilitet och ekonomisk tillväxt genom institutionens övervakning, utlåning och kapacitetsutveckling.

IMF kommer fortsätta att ha en viktig roll i att stödja Ukraina och de länder som drabbas av effekterna av Rysslands invasion av Ukraina.

IMF avser att fortsätta sitt arbete med att genomföra strategierna för klimat- och jämställdhetsintegrering i verksamheten. Syftet med strategin för klimatintegrering är att kunna erbjuda bättre och mer precis rådgivning kring makroekonomiska och finansiella policyutmaningar kopplade till klimatet. Institutionen integrerar enligt strategin ett klimatperspektiv i sin finansiella övervakning, beaktar klimatkrav i sina utlåningsprogram och ökar kapacitetsutvecklingen på området, samt samlar in klimatrelaterade data. Strategin för att integrera jämställdhet i IMF:s arbete fokuserar bl.a. på institutionens roll att främja insamling av könsuppdelade data, att institutionen ska utveckla sina policyrekommendationer gällande s.k.

makrokritiska aspekter av jämställdhet, t.ex. kvinnors arbetskraftsdeltagande, samt på att institutionen ska stärka sitt samarbete med andra internationella finansiella institutioner och övriga berörda aktörer på området.

IMF kommer även att fortsätta genomförandet av strategin för arbete i sviktande stater och konfliktdrabbade länder samt strategin för digitala valutor. Den förstnämnda strategin syftar till att stärka institutionens kapacitet att verka i dessa länder. Strategin för digitala valutor syftar bl.a. till att utöka kapacitetsutvecklingen för att minska digitala klyftor mellan länder, att inkludera hänsyn till digitala valutor i den finansiella övervakningen och att fortsätta samarbetet i dessa frågor med bl.a. Världsbanksgruppen och Banken för internationell betalningsutjämning.

IMF kommer även ha en viktig roll när det gäller att analysera ekonomiska konsekvenser till följd av den ökade geopolitiska fragmenteringen i världen.

Diskussionerna inför den 17:e kvotöversynen väntas inledas under 2024 och översynen kommer att vara en prioriterad fråga för institutionen.

Regeringens prioriteringar

Regeringen anser att IMF har en viktig roll i att främja global finansiell stabilitet och ekonomisk tillväxt. Det är angeläget att institutionen, inom sitt mandat, fortsätter att stödja Ukraina och andra länder som drabbas av effekterna av Rysslands invasion av Ukraina.

Det är positivt att IMF fördjupar sin operativa och analytiska förmåga inom områdena klimat, jämställdhet och digitala valutor samt att institutionen bedriver verksamhet i sviktande stater och konfliktdrabbade länder. Samtidigt är det viktigt att verksamheten bedrivs inom IMF:s mandat och att IMF, när det är lämpligt, samarbetar med andra institutioner så att resurser utnyttjas effektivt.

Regeringen anser att IMF ska ha ändamålsenliga resurser för att även i ekonomiskt och finansiellt turbulenta perioder kunna bidra till finansiell stabilitet och ekonomisk utveckling i medlemsländerna. En ökning av institutionens permanenta resurser under den 16:e kvotöversynen skulle bidra till detta.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 januari 2024

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Busch, Billström, Svantesson, Ankarberg Johansson, J Pehrson, Waltersson Grönvall, Jonson, Roswall, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottnér, M Persson, Wykman, Kullgren, Liljestränd, Brandberg, Bohlin, Carlson

Föredragande: statsrådet Svantesson

Regeringen beslutar skrivelse 2023/24:63 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden 2023